

Фото Павла Пашенка

Великий українець, якому аплодував Париж

У Києві святкують 110-у річницю з дня народження Сержа Лифаря – віртуозного танцівника і палкого патріота

Марина Марченко
info@eveningkiev.com

Дата народження знаменитого танцівника доволі суперечлива. Він народився 2 квітня у Києві, а от якого року – достеменно невідомо: 1904-го або 1905-го. Та оскільки на могилі Сержа Лифаря зазначено 1904 рік народження, ювілей починають відзначати поточного року. У Музеї історії Києва відбулася виставка, присвячена життю і творчості нашого знаменитого земляка, який безмежно любив батьківщину і рідний Київ. Найцікавіші її експонати можна при бажанні побачити в інших закладах культури столиці, які долучилися до підготовки виставки. Про це розповіла кореспондентка «Вечірки» адміністратор із зв'язків з громадськістю та пресою Музею історії Києва Світлана Глобак, вона ж і допомогла поринути у атмосферу високого мистецтва та перейнятися духом доби Сержа Лифаря.

«У організації виставки посприяв Музей культурної спадщини, в якому діє постійна експозиція, присвячена Сержу Лифарю, – зазначила пані Світлана. – Свого часу туди приїжджала його вдова – графиня Ліллан Алефельд, яка передала деякі речі – програмки, медалі, книги. Понад 800 книжкових одиниць з особистої бібліотеки Сержа Лифаря зберігається у фондах Публічної бібліотеки імені Лесі Українки, яка також взяла участь у нашій виставці.

Окрім того, Київська муніципальна академія танцю, яка носить ім'я Сержа Лифаря і на території якої нещодавно було відкрито пам'ятник митцеві роботи Миколи Рапая, теж відгукнулася на пропозицію під-

готувати спільний проект. В академії зберігається ціла колекція пам'ятних світлин Лифаря та інших дуже цікавих матеріалів. Серед них можна побачити фото ще зовсім юного Сергія (це справжнє ім'я Лифаря), Лифаря-танцівника у ролях, які він виконував. Є також фотографії Лифаря з Тамарою Тумановою, Ольгою Спесивцевою, Жаном Кокто, Коко Шанель та іншими відомими особами. Вражає і фото батьків хореографа – Михайла Лифаря та Софії Марченко, яка походи-

бутня зірка Гранд-Опера.

У Парижі він став спочатку провідним солістом «Російського балету» Сергія Дягілева, а з 1929 року – Паризької опери. Згодом Серж Лифар заснував Паризький університет хореографії та Університет танцю, створив хореографію до понад

Жоден з видатних митців-французів не мав стільки урядових нагород. Серед них орден мистецтв і літератури, Золота медаль Парижа та найпрестижніший **ОРДЕН ПОЧЕСНОГО ЛЕГІОНУ**

ла з козацького роду. Вони виховали сина у величезній любові до рідного краю. Коли Сергій ще юнаком виїхав до Парижа, він постійно думав про Україну і неодноразово писав у своїх творах про те, що немає на світі кращого місця».

Бог танцю

Після двох років навчання у школі Сергій Лифар вступив до київської Олександрівської Імператорської гімназії. Співав у хорі та отримав державну стипендію за особливий талант. Пізніше познайомився із сестрою відомого танцівника Вацлава Ніжинського Броніславою. Її балетна студія стала для 17-річного Сергія першим кроком до вершин майстерності. Саме на запрошення Броніслави Ніжинської 1923 року він емігрував до Парижа. Так до французької столиці потрапив киянин Сергій Лифар – май-

200 балетів, багато з яких зберігаються в репертуарі театрів усього світу. 1947 року Серж Лифар, якого сучасники називали «богом танцю», заснував у Парижі Інститут хореографії при Гранд-Опера, з 1955 року вів курс історії та теорії танцю в Сорбонні, був ректором Університету танцю, професором Вищої школи музики і почесним президентом Національної ради танцю при ЮНЕСКО.

Справжня пристрасть

Цікаво, що у 65 років, коли Лифар пішов з театру, він почав малювати картини. Виставки його полотен були неймовірно популярними, хоча сам автор стримано ставився до свого захоплення.

А от книги були справжньою пристрастю Сержа Лифаря. Він зібрав одну з найцікавіших в Європі російських бібліотек, що складалася зі ста-

родруків XVI–XIX століть. Саме тому на ювілейній виставці було представлено три книжкові стенди із 62 книгами. «Вони цікаві тим, – пояснює пані Світлана, – що майже у кожній є помітки самого Лифаря, його надписи і роздуми. Гортаючи їх, можна побачити невеликі замальовки, зроблені його рукою».

Свого часу, перебуваючи у Києві, графиня Ліллан Алефельд передала Публічній бібліотеці імені Лесі Українки безцінне книжкове зібрання свого чоловіка. Це була лише частина бібліотеки, яку Серж Лифар збирав упродовж життя. Основою зібрання став архів Сергія Павловича Дягілева, який складався з колекції театального живопису і бібліотеки (близько 1000 назв). Після смерті Дягілева Серж Лифар придбав її у французького уряду за гроші, які отримав за рік роботи у Гранд-Опера. «Кошти на придбання дягілевського архіву та бібліотеки я заробив ногами», – згадував пізніше митець. Особливе місце в його бібліотеці займала Пушкініана, найдорожчим скарбом якої були 10 оригіналів листів поета до Н. Гончарової. Значну частину

цієї колекції складають книжки, написані Сергієм Михайловичем протягом всього життя. «Так сталося, – казав він, – що паралельно з діяльністю танцівника, керівника трупі, хореографа, педагога я чимало написав про танець, про балет, про власне життя».

«Коли готувалася виставка, – розповідає Світлана Глобак, – меценат і директор аукціонного дому «Епоха» Федір Зерницький передав унікальний експонат – машинописну книгу, підготовлену до друку 1947 року. Це верстка книги Андре Шайкевича «Міфологія балету Вігано у виконанні С. Лифаря» з помітками його рукою та рукою перекладача з італійської Фердинанда Рейна. Це ще одна невідома сторінка, котра розповідає про творчість Сержа Лифаря. Ми мріємо через рік ще раз відзначити його ювілей, тримаючи в руках уже видану книгу».

Серж із Києва

На схилі днів Сергій Михайлович з ностальгією згадував сільське життя в Україні неподалік Канева, в маєтку свого діда по матері: «Слухаючи народні пісні та спостерігаючи барвисті обряди, я торкався чистого джерела стародавньої вікової культури і, сам того ще не знаючи, вбирав у себе найдавнішу правду, трепетно торкався до живого минулого і зважав любити і поважати народ».

Хоча Серж Лифар одержав від французького уряду високі нагороди, він завжди вважав себе українцем і пишався цим. Тому й відмовився від французького громадянства, яке йому пропонував сам генерал де Голль. У передсмертній записці, адресованій дружині, Лифар підписався: «Серж із Києва. Українець до кінця». А на його могилі на кладовищі Сент-Женев'єв де Буа поблизу Парижа за заповітом митця зроблено скромний напис: «Серж Лифар із Києва».

Б.Буффе
Портрет Сержа Лифаря

З Ольгою Спесивцевою у балеті «Жар-птиця» І. Стравінського